

EESTI EVANGEELIUMI LUTERIUSU KIRIKU LOS ANGELESE KOGUDUS

1306 West 24th Street, Los Angeles, CA 90007

KOGUDUSE TEATED

JUULI 2017

NR. 4

Kirik: Latvian Ev. Lutheran Church, 1927 Riverside Dr., Los Angeles CA 90039

Õpetaja: Enn Auksmann
2790 Kelvin Ave. Apt. 1102
Irvine, CA 92614
Tel. (310) 745-0450
padrepaul@mac.com

Esimees: Heino Nurmberg
80119 Palm Circle Dr.
La Quinta, CA 92253
Tel. (760) 775-9160
Hnurmberg@earthlink.net

Laekur: Uve Sillat
11033 Braddock Dr.
Culver City, CA 90230
Tel. (310) 836-4210
Sillat@att.net

E.E.L.K. Los Angelese koguduse koduleht Internetis: <http://www.eelk-kirik.com/Los-Angeles/>

VASTUTADES NII JUMALA KUI INIMESTE EES

Aastaid tagasi kurtsin paarile tuttavale, kui raske on talvel suure lumega kirikusse pääseda, kuna kohalik omavalitsus lükkab puhtaks küll suured teed, ent mitte seda, mis viib suurelt teelt kirikuni.

Minu tuttavad, kes olid pärit Saksamaalt, tegid seepeale imestunud näo ja küsisid, kas Eestis siis ei olegi usuvabadust.

Nüüd oli minu kord üllatuda, kuna ma ei osanud talvist lumekoristust kuidagi seostada usuvabadusega, ent mu sakslastest sõbrad selgitasid, et nende ühiskonna valdava arusaama kohaselt ei tähenda usuvabaduse printsiip mitte ainult seda, et kellelgi ei keelata ega kästa võtta omaks üht või teist konkreetset usundit, vaid ka seda, et riigil ja kõigil avalikku võimu teostavatel institutsioonidel on kohustus tagada, et inimesed saaksid oma religiooni vabalt ja takistamatult praktiseerida. Ning kuna kiriku liikmed on ühtlasi ka ühiskonna liikmed, kuulub selle kohustuse juurde vajadusel ka teede lumest puhtaks lükkamine ühiskondlike vahenditega, et inimesed saaksid oma religiooni praktiseerida, s.t. osaleda jumalateenistustel.

Eesti Vabariigi Põhiseadus ütleb antud kontekstis: *“Igaühel on vabadus nii üksinda kui ka koos teistega, avalikult või eraviisiliselt täita usutalitusi, kui see ei kahjusta avalikku korda, tervist ega kõlblust.”* Ma ei oska öelda, kas seda saab juriidilise siduvusega tõlgendada nii, nagu väitsid mu saksa tuttavad, kuid n-ö terve mõistuse seisukohalt on taoline tõlgendus igati mõeldav.

See lugu meenus mulle, kui kuulsin, et üht järjekordset terrorirünnakut kommenteerides olla Eesti Vabariigi president väljendanud rõõmu selle üle, et Eesti olla “rangelt ilmalik riik”, kuna see tõsiasi aitavat tagada meie turvalisust.

Presidenti mõtteavaldus on ekslik mitmel põhjusel. Esiteks seetõttu, et lausa seadusandlikul tasemel väljendatud “range ilmalikkus” ei ole hoidnud terrorirünnakute eest näiteks Prantsusmaad või Ameerika Ühendriike. Märksa enam aga seetõttu, et Eesti ei ole “rangelt ilmalik” riik – vähemalt on taolisele järeltulele jõudnud Eesti Vabariigi Põhiseaduse kommenteeritud väljaande koostajad, kes ütlevad Põhiseaduse usuvabadust käsitleva paragrahvi kohta muuhulgas:

“Riigikirikut Eestis ei ole. Juriidilise isiku staatust omavad kirikud ja usuühingud on eraõiguslikud juriidilised isikud. See aga ei tähenda, et riik ei võiks religioossete organisatsioonidega koostööd teha ning anda neile avalikke ülesandeid. Riigi selline tegevus tuleb kõne alla eelkõige usuvabaduse tagamise eesmärgil.”

“Euroopa Inimõiguste Kohus on oma lahendites korduvalt rõhutanud, et riik peab usuküsimustes olema neutraalne ja erapooletu. Neutraalsus ja erapooletus, nagu mõistetud EIK praktikas, ei too endaga kaasa kohustust riigi ja religioossete organisatsioonide rängele lahutatusele või sekulaarsusele, nagu näiteks laïcité printsip Prantsusmaal või riigi ja kiriku lahutatuse põhimõte Ameerika Ühendriikides. Neutraalsuse ja erapooletuse printsip EIK praktikas viitab nii kollektiivse kui ka individuaalse autonoomia austamisele.”

Sageli kohtab ka kristlaste poolt arvamust, nagu oleks usk vaid inimese eraasi ja tohiks kuidagi mõjutada ühiskonda ega riigijuhtimist. Kuna aga ühiskond koosneb inimestest ja ka riiki juhivad inimesed, oleks taoline asi võimalik ainult siis, kui inimesi sunnitaks oma igapäevaelus ja –töös oma usulisi (ja muid) veendumusi ignoreerima või koguni salgama, see aga oleks juba otseses vastuolus Põhiseaduses tagatud usu ja veendumuste vabadusega.

See oleks vastuolus ka Pühakirjaga, ja seetõttu ei saa kristlased endale ja oma usule truuks jäädes kuidagi taolise mõtteviisiga kaasa minna. Pühakiri ütleb väga selgelt, et *“ei ole võimu, mis ei oleks Jumala käest”*, ja seda ei tohi tõlgendada mitte tingimusetu allumise nõudena igasugusele võimule, vaid vastupidi: see tähendab, et igaüks, kellele on usaldatud ühiskonnas ja riigi juhtimisel mingi positsioon, peab olema teadlik oma vastutusest Jumala ees ning sellest, et Tema on see, kellele kuulub tõeline autoriteet. Just seda pidasid silmas ka apostlid, kui nad ütlesid juutide Suurkohtu ees, et *“Jumala sõna tuleb enam kuulata kui inimese sõna”*.

Niisiis ei saa mingit “rangelt ilmalikku riiki” tegelikult olemas olla, kui soovime, et tegemist oleks õiguspärase riigiga. Riigivõim peab olema aus ja erapooletu – aga ta ei saa eksisteerida ilma usuliste alusteta, kuna kõik, meie tavad, käitumisviis, kõlblus, inimestevahelised suhted rajanevad vähemal või suuremal määral meie usul ja sellest tulenevatel veendumustel.

Sattusin sel teemal hiljuti lugema üht artiklit, milles väideti, nagu puuduks kõigi Euroopa riikide – Vatikan välja arvatud – seadusandlusel usuline alus. Niipea, kui seda väidet nägin, meenusid mulle taas mu saksa sõbrad ja nende poolt tsiteeritud Saksamaa Põhiseadus, mille üle nad olid väga uhked. See algab sõnadega: *“Im Bewußtsein seiner Verantwortung vor Gott und den Menschen...”* – *“Teadlikuna oma vastutusest Jumala ja inimeste ees...”*

Kui meie Põhiseadus ka nõnda ei alga, siis ometi peaks see olema aluspõhimõte, millel rajaneb kogu meie elu ja toimimine, olgu üksikisikutena või terve ühiskonna ja riigina – vastutuses nii Jumala kui inimeste ees.

Enn Auksmann

JUMALATEENISTUSE TERVIK JA ÜKSIKOSAD. ALGUS.

Jumalateenistuse üksikosade kirjeldamist ja nende tähenduse mõtestamist tuleb alustada tervikust. Kristlik jumalateenistus on inimese kohtumine Jumala, iseenda ja oma kaasinimesega, see on midagi, mis peab sündima nii ihus kui vaimus, kusjuures mitte ainult inimlikus mõttes, vaid ka jumalikus: Kristuse Ihuna ja Tema Vaimu poolt üles ehitatuna, kantuna, täidetuna, vaimustatuna ja juhituduna.

Pühakiri ütleb, et “Jumal ei ole korratuse, vaid rahu Jumal” (1Kr 14:33), ja see tõdemus seisab koguduse jumalateenistuse kontekstis. Niisiis on jumalateenistuse puhul oluline kord.

Üks jumalateenistuse ülesehituse kirjeldamisel kasutatav mõiste – ordo – just seda tähendabki: korda. Või kitsamas mõttes: järjekorda, järjestust, asjakorraldust. Sellest ladinakeelsest sõnast tuleneb näiteks ingliskeelne order, aga ka nii saksa keeles kasutatav kui selle kaudu eesti keelde tulnud liturgiline termin ordinarium – jumalateenistuse enamasti samaks jäävad osad, milleks laias laastus loetakse järgmisi:

Kyrie (Issand halasta) – Gloria (Au olgu Jumalale kõrges) – Credo (Usutunnistus) – Sanctus (Püha, püha, püha) – Agnus Dei (Jumala Tall)

Tegelikult on taolisi ikka ja jälle korduvaid ja kindlal kohal seisvaid elemente veelgi, näiteks mitmesugused kogudusepoolsed vastused või jumalateenistuse lõpul kõlavad õnnistussõnad. Laiemalt võttes on kogu jumalateenistuse ülesehitus ordo – kindel kord ja järjekord, millest igal tavapärasel jumalateenistusel lähtutakse.

Sõnaga ordo või ordinarium paaris kostab tihtipeale teine oluline mõiste: proprium. Sageli seletatakse seda kui jumalateenistuse “muutuvaid osi”. Sisuliselt on taoline selgitus õige, kuid tegelikult tähendab sõna proprium midagi, mis kuulub erilisel viisil kellelegi või millegi juurde. Inglise keeles tuleneb siit näiteks sõna property, aga ka sõna proper, mis tähendab millegi sobivust – niisiis kujutab proprium endast liturgia puhul jumalateenistusi taolisi osi, mis kuuluvad ühe või teise päeva, kirikuaasta perioodi või püha juurde, mis on just selleks konkreetseks ajaks ja päevaks kohased. Taolisteks osadeks on enamus palveid, samuti pühakirjalugemised ja veel üht-teist.

Viimaste sajandite jooksul väljakujunenud luterliku jumalateenistuse traditsioon Eestis rajaneb läänekirikiku liturgiale, mille aluseks on rooma missa. Seepärast on järgnevalt jumalateenistuse üksikosasid tutvustades peetud silmas just neid kahte: traditsioonilist ladina missat ning sellest välja kasvanud luterlikku jumalateenistust, viimast peaaegselt 1902. aastal ilmunud eestikeelse Agenda (ja selle järgnevate väljaannete) põhjal.

Oluliseks erinevuseks rooma missaga on see, et luterlik jumalateenistus omistab suure tähtsuse koguduselaulule. Sellest aga teeme loodetavasti juttu edaspidi, nii et järgnevas jumalateenistuse üksikosade käsitluses koguduse koraale eraldi ei nimetata.

Traditsiooniline rooma missa algab ettevalmistuspalvetega, mida luterliku jumalateenistuse puhul asendab osaliselt käärkambris peetav palve enne kirikusse sisenemist ning mille juurde kuulub ka koguduse ühine patutunnistus, mille varasemalt ütlesid vastastikku vaid preester ja altariateener.

Ühine on mõlemale traditsioonile see, et koguduse jumalateenistus algab Introituse ehk algussalmidega. Ajalooliselt oli tõenäoliselt tegemist terve psalmiga, mida lauldi-palvetati vaimulike sisenemise ajal kirikusse (sarnaselt praeguse koguduse koraaliga). Hiljem jäi sellest alguspsalmist järgi vaid paar salmi, tavaliselt mõne psalmi algusest, koos eelneva ja järgneva kordussalmi ehk antifoniga. Meie Agenda on osaliselt rooma missa algussalmid üle võtnud, neis küll enamasti teatud muudatusi tehes. Näiteks Advendiaja I pühapäeva vanakiriklik Introitus on järgmine:

“Sinu poole ma tõstan oma hinge. Mu Jumal, Sinu peale ma loodan, ärgu ma jäägu häbisse; ära lase mu vaenlasi rõõmust hõisata minu pärast!

Ei jää ju häbisse ükski neist, kes Sind ootavad. Issand, anna mulle teada oma teed, õpeta mulle oma teeradu!

Au olgu Isale ja Pojale ja Pühale Vaimule, nõnda kui alguses oli, nüüdki on ja jääb igavesest ajast igavesti. Aamen.

Sinu poole ma tõstan oma hinge. Mu Jumal, Sinu peale ma loodan, ärgu ma jäägu häbisse; ära lase mu vaenlasi rõõmust hõisata minu pärast! Ei jää ju häbisse ükski neist, kes Sind ootavad.”

Meie Agendas on sama pühapäeva algussalmid aga sellised:

“Jehoova, Sinu poole ma ülendan oma hinge; mu Jumal, Sinule ma loodan. Jehoova, anna mulle teada oma teed, õpeta mulle oma teeradasid.

Ole üpris väga rõõmus, Siioni tütar, hõiska, Jeruusalemma tütar! Vaata, sinu Kuningas tuleb sulle, õige, ja Tema saadab abi. Valmistage kõrves Jehoova teed, tehke lagedal maal maantee tasaseks meie Jumalale.

Au olgu Isale ja Pojale ja Pühale Vaimule, nõnda kui alguses oli, nüüdki on ja jääb igavesest ajast igavesti. Aamen.”

Algussalmide mõte on juhatada sisse jumalateenistuse teema, näidata kohe alguses, millises kirikuaasta ajas parajasti viibitakse või millist püha tähistatakse, ning anda sellele ka sisuline tähendus. Nii saame Advendiaja I pühapäeva algussalmidest teada, et tegemist on ootuse- ja lootuse ajaga; et Jumal on see, kelle poole peame tõstma oma palge ja oma hinge ning kellelt paluma abi ja päästet; kellele meid kutsutakse teed valmistama ning kes kingib meile jääva rõõmu seeläbi, et tuleb meile kui tõeline Kuningas.

Meie agendas on algussalmid jagatud nõnda, et esimese poole peaks laulma koor, teise aga õpetaja – ning viimaks vastab kogodus: “Nõnda kui alguses oli...” Tavaliselt on küll nii, et õpetaja loeb algussalmide mõlemad pooled, ja sellest on õigupoolest kahju, kuna nõnda läheb liturgia kahekõnelisest iseloomust palju kaduma.

Seoses sellega tasub meenutada 1834. aastal ilmunud Agendat, milles öeldakse liturgilisest laulust kõneldes:

“Kui palju waljaõppetud Korilauljaid iggas kohhas saab ollema, se kül ikka sedda möda, kuidas kohha joud annab; agga olgo joud kül kassin, ikka sedda lota, et koggodusse suremast hulgast wähhemaks kahheksa kolilast saaks leida, kes monne täie innimesse abbiga, nende wastokostmisse lauludega, mis hõlpsaste ja kergeste on pandud, korda sawad. Kui peaks jämmeda ja keskmise heäle lauljattest (Bass- und Tenorstimmen) koggoni pudo ollema, siis woib sellega leppida kui penikesse ja kõrge heäle lauljad (Discantisten und Altisten) kolme ehk kahhegi heäle need sannad laulwad, mis korilauljattele on üllespandud. Agga kus seddagi ei olleks sada, woib korilauljatte asemel koggodus lauldes wastada, sedda möda kui nodid juhatawad, mis seie tahha on lissatud.

Kus segi woimatta, et korilauljad ehk koggodus need wastokostmisse laulud laulwad, seal loeb Öppetaja need kirriko tenistusse jure seätud sannad ilma wastokostmisseta.”

Nii on algussalmid suurepäraseks näiteks selle kohta, kuidas hädaolukorraks ette nähtud erandist on saanud reegel. Oleks väga kaunis, kui suudaksime siin viia oma praktika taas kooskõlla Agenda koostajate mõtteviisiga, seda enam, et nii pakuksime motivatsiooni ja vaheldust kogudusele, kooridele ja teistelegi muusikutele.

Muide, muusika osas on eriti 1834. aasta Agenda väga avarapilguline, öeldes midagi, mis näikse hiljem suurel määral kaduma läinud olevat:

“Korilauljatte wastamisse laulud ei olle laulowisi polest nisuggusiks piddada, mis ikka muutmatta peawad seisma jäma. Kui oskajad mehhed, kes kirriko pühha mängi ja lauloga tuttawad, peaksid weel muid sündsaid laulowisisid ülleswõtma, et neid aioti prukida, siis üllem waimolik Kohhus, kui neid enne saab läbbikatsunud, ei wötta nende pärrast lubbaandmist kelata.”

Artiklitesarja järgmises osas jätkame jumalateenistuse algusosa käsitlemist.

Enn Auksmann

Koguduse nõukoge peale ametisse õnnistamist 21. mail 2017.a. Istuvad, vasakult: Aili Rebane, esimees Heino Nurmberg, õpetaja Enn Auksmann, Uve Sillat. Teine rida: Maarja Pallo, Malle Tael, Tiia Mikkelsaar, Heljo Kaskla, Kaie Pallo. Kolmas rida: Tõnis Rebane, Johannes Nukk, Luige Lill, Kuno Lill, Uno Anderson, Raivo Neggo. Foto: Mirje Auksmann

TARTUS TAASTATAKSE MAARJA KIRIKUT

Tartu Maarja kirik on laulupidude häll – just siit sai pasunamänguga 1869. aastal alguse esimene laulupidu.

Maarja kirik oli esimene ainult eestlaste kirik Tartus. Kahjuks hävis kirik 1941. aastal sõjategevuse tõttu ja nõukogude võimud lammutasid püsti jäänud müüridelt tornigi, et rajada hoonesse Eesti Põllumajanduse Akadeemia võimla.

2000-ndate esimeses dekaadis sõlmiti Eesti Maaülikooliga kokkulepe kirikuhoone tagastamiseks ja tänaseks on astunud esimesed reaalsed sammud kirikuhoone taastamise teel. Olgugi et hoone ise on väga kurvas seisus, saab ehitustegevus peagi alata. Sümboolselt oli selle tee alguseks kiriku peatrepi avamine 29. juunil k.a. Trepi avamisega algab ka annetuste kogumise kampania ja igaühel teist on võimalik olla kirikuehitaja. Kiriku taastamise sihtasutuse nõukogu töö juhib Tartu linnapea Urmas Klaas. Nii Tartu linn kui ka Ülenurme ja Luunja vald ning paljud eraanetajad on juba teinud oma rahalise panuse kiriku ehitusse.

Oma panuse saate anda Tartu Maarja Kiriku Sihtasutuse arvelduskontole Swedpankis EE132200221021269201, SA Tartu Maarja Kirik.

Samas ootab sihtasutus ka kõigi nende inimeste mälestusi, kes on ise või oma pere kaudu olnud seotud Tartu Maarja kogudusega.

Tartu Maarja Kiriku Sihtasutuse nõukogu

LOTERII

Koos käesolevaga saadetakse välja korjanduslehed loteriiks, mille loosimine leiab aset koguduse suvepäeval, 24. septembril 2017.a. Linda ja Edgar Kaskla kodus 9591 Halekulani Drive, Garden Grove, CA 92841. Telefon: 714 636 8393. Palutakse annetada käsitöid, kunstiesemeid, tarbeasju (vaidlematult uusi), või raha võitude ostmiseks. Korjanduslehed koos annetustega palume tagastada koguduse laekur Uve Sillatile hiljemalt 1. septembriks.

Loteriipiletid saadetakse välja koguduse liikmetele ja sõpradele koos informatsioonilehega septembri alguses. Kõik, kes pileteid ei soovi, või soovivad rohkem kui 10, kuid maksimum kuni 50 piletit inimese kohta (piletihind endiselt \$1.00 annetusena), palutakse lahkesti teatada koguduse laekurile enne 20. augustit k.a.

NB! Suvepäeval, 24. septembril, kohapeal, müüakse väljaostmata ning ülejäänud loterii pileteid piiramatul arvul.

Juhatus tänab annetuste eest!

LOS ANGELESE KOGUDUSELE

Armsad sõbrad,

Nagu paljud teist juba teavad, sõidame seoses sellega, et mõned meie perekonda puudutavad immigratsiooniküsimused on siiani lahenduseta, võimalike probleemide vältimiseks juuni keskpaiku Eestisse. Oleme kõigile väga tänulikud armastuse ja hoolitsuse eest, mida meie pere on möödunud aasta jooksul kogunud, ning usaldame end jätkuvalt teie palvete hoolde, et nii meie kui Los Angelese koguduse tulevik oleks Jumala käes ja kõik laheneks Tema hea ja armulise tahte kohaselt.

Tänumeeles ja õnnistussooviga

Enn Auksmann perega

LAHKUNUD

ELLEN ALEXANDRA PÄHN

sünd. 27. veebruaril 1921.a. Aksi saarel, Harjumaal
surn. 16. juunil 2017.a. Thousand Oaks, Californias

Rahus ma heidan maha ja uinun, sest Sina üksi, Issand, asetad mind julgesti elama.

Psalm 4:9

KALENDARIIUM

- Tähelepanu! Eelmises Koguduse Teadetes nimetatud **9. juuli jumalateenistus jääb ära.**
- Esmasp. 17. juulil **Juhatus koosolek Eesti Majas.**
kell 7:30 õhtul
- Pühap. 23. juulil **Jumalateenistus Los Angelese kirikus.** Teenivad õpetaja Jack Loo ja organist Kaie Pallo. Nõukogu liikmed: Heino Nurmberg ja Olav Padjus. Kohvilaud.
- Esmasp. 14. aug. **Juhatus koosolek Eesti Majas.**
kell 7:30 õhtul
31. aug – 4. Sept. **XXXIII Lääneranniku Eesti Päevad UCLA konverentsi keskuses.**
- Pühap. 10. sept. **Jumalateenistus Los Angelese kirikus.** Teenivad õpetaja Enn Auksmann ja organist Kaie Pallo. Nõukogu liikmed: Johannes Nukk ja Maarja Pallo. Kohvilaud.
- Kolmap. 13. sept. **Seenioride Klubi kokkutulek Eesti Majas.** Koosviibimine.
kell 11 e.l
- Esmasp. 18. sept. **Juhatus koosolek Eesti Majas.**
kell 7:30 õhtul
- Pühap. 24. sept. **Lõikuspüha jumalateenistus Garden Grove´is Linda ja Edgar Kaskla** kodus. Teenivad koguduse õpetaja ja organist. Nõukogu liikmed: Edgar Kaskla ja Mati Laan. Järgneb koguduse suvepäev. Lõunasöök, koosviibimine, loterii. Kohvilauale palutakse tuua küpsiseid ja kooke meie tavapärasel viisil.
- Pühap. 8. okt. **Jumalateenistus Los Angelese kirikus.** Teenivad koguduse õpetaja ja organist. Nõukogu liikmed: Valdur Kaskla ja Tiia Mikkelsaar. Kohvilaud.
- Kolmap. 11. okt. **Seenioride Klubi kokkutulek Eesti Majas.** Koosviibimine.
kell 11 e.l
- Tähelepanu! Juhatus palub nõukogu liikmetel, kes jumalateenistusel kaasa teenivad, tulla kohale 30 minutit varem, enne teenistuse algust, et aidata katta kohvilauda.